

Signatur K – toget som gikk i grøfta?

Av 20 som fikk utviklingstilskudd i *Signatur K*-ordningen, har bare to fått spillefilmstøtte. Elsa Kvamme gjengir her en undersøkelse blant kvinnelige filmskaperere som berører noen av årsakene til de beskjedne resultatene.

Av Elsa Kvamme

Det begynte så flott. Etter at blant annet undersøkelsen ”Tallenes tale” påviste et håndfast misforhold mellom kvinnelige og mannlige filmskaperes adgang til lerretet, lanserte Norsk filmfond (nå Norsk filminstitutt) i 2005 en egen utviklingsordning: *Signatur K*. Navnet ble applaudert som et stolt signal for ønsket om å finne særegne signaturer blant kvinnelige filmskaperere, uten assosiasjoner til den mislykkede NSB-satsingen. Nettverksmailene spraket entusiastisk – alle med eget firma kunne søke. Men knapt var Grete Waitz-løpet mot Brønnøysund i gang, før fløyta gikk: Tilgang til ordningen var forbeholdt produsenter med etablerte ansvarlige selskaper.

Tre år senere er resultatene fra *Signatur K*-satsingen lite imponerende. 32 prosjekter har søkt om å komme med i ordningen, av disse har 20 fått utviklingstilskudd og 2 – to! – har fått spillefilmstøtte, Eva Isaksens *De gales hus* og Margreth Olins *Engelen*. Ære være dem for det, men dette er en treffprosent langt dårligere enn for prosjekter utviklet i den vanlige konsulentordningen. Ryktene går om at Signatur K ikke engang er et tog det er lurt å gå på, men en musefelle. For å se om det fantes hold i dette satte Norske filmregissørers styre i gang en spørreundersøkelse blant sine kvinnelige medlemmer.

Vi fikk inn 15 svar fra kvinnelige filmregissører, som alle er lovet anonymitet. Av disse hadde åtte søkt og sju ikke søkt ordningen. Her er utdrag fra noen av svarene:

Har du sendt inn forslag til spillefilmprosjekt i Signatur K-ordningen? Hvis nei, hvorfor ikke?

”**Miranda**”: – I begynnelsen av ordningen var det slik at man kunne søke når som helst, komme med et prosjekt, møte konsulentene og fortelle/pitche historien sin. Så kunne konsulentene raskt finne ut om de ville støtte eller ikke. Jeg syntes det var flott og lite byråkratisk, en måte som passer meg veldig godt. Så en liten stund etter det ville jeg søke på et prosjekt som jeg var kommet litt i gang med. Men da var det blitt søknadsfrister og en mye mer tungvint saksgang, så jeg drøyde, mistet piffen. Jeg syntes det var bedre å skrive på manuset enn å prøve å formulere, finne riktige tall og begrunnelser og lignende. Jeg vurderte det senere igjen, men fikk da beskjed om at det ikke var mer penger igjen. Jeg gikk til Filmutviklingen, som ikke har frister, og fikk god kontakt fort, møte og penger.

”**Edith**”: – Det første møtet med et manus er viktig, og det er mye vanskeligere å forføre tre mennesker på én gang (de tre spillefilmkonsulentene vurderer treatment/manus og møter manusforfatter/produsent, evtnt også regissør, til felles møte, hvor prosjektet går videre dersom én av konsulentene vil det. Red.anm.). Jeg har fulgt en kollegas prosjekt gjennom denne ordningen og på sidelinjen sett at tiden bare gikk og at prosjektet mistet sitt kreative momentum uten at det førte til noe som helst. Ordningen fremstår som treg, omstendelig og kjedelig, så jeg besluttet at det ikke er noe for mitt prosjekt. Utviklingspenger lar seg gjøre å skaffe på spillefilm, selv for kvinner.

”**Jane**”: – Produsenten mente å søke *Signatur K*, for det var både kvinnelig regissør, manusforfatter, produsent, hovedrolle, men av en eller annen grunn endte vi rett hos konsulent og fikk støtte, og da var jo det greit. Det gikk cirka to uker fra vi sendte søknad til møte og

støtte. Men jeg synes det hadde vært like greit om det var *Signatur K*. Samtidig er det ganske befriende å kunne si at det IKKE er det når kolleger antar at det er det. Sånn sett er nok ikke *Signatur K* noe udelt positivt i mine ører, egentlig.

”Agnes”: – Jeg tror fortsatt at det er hos produsentene alt stanser opp, og særlig hvis du er jente som kommer med et prosjekt som har en kvinnelig hovedrolle som ser verden fra en kvinnelig synsvinkel. Personlig vil jeg kritisere produsenter som lover å svare deg – det kan bare gjelde en samtale, et møte rundt et prosjekt som har gjennomgått filmutviklingsavtaler – men ikke melder tilbake verken på telefon eller mail. Fordi jeg er jente? Fordi det er kontroversielt? Det får jeg aldri vite. Derfor er *Signatur K* uten makt når det kommer til produksjon fordi produsentene har all makt til å velge hva som skal produseres.

Tre hovedgrunner anføres for ikke å søke: Lange svarfrister, større filmsjansse hos én konsulent, vansker med å finne produsent. Så hvordan ser det ut i gladbunken blant de som kvalifiserte for ordningen og ville søke?

Hvis ja, vil vi gjerne vite mer om dine erfaringer i den grad du kan svare.

”Kathryn”: – Først fikk vi et muntlig tilsagn, på grunnlag av prosjektbeskrivelse og møte, deretter fikk vi beskjed om at vi måtte skrive et mer omfattende treatment. Dette kom tre uker etter muntlig tilsagn. Da vi hadde skrevet det nye treatmentet, viste det seg at de i mellomtiden hadde forandret formatbeskrivelsen, det vil si der de før skulle ha et treatment på 12 sider, skulle de nå ha 20. Jeg valgte derfor å fortsette i Filmutviklingen som jeg da hadde fått innvilget støtte fra. Da vi igjen skulle søke *Signatur K* med et skrevet manus, var dato for behandling så langt unna at vi valgte å søke under den vanlige ordningen i stedet.

”Leni”: – Første møte var jeg som regissør ikke innkalt til. Da var de tre konsulentene til stede, min manusforfatter og to produsenter.

”Susanne”: – Møtet var positivt i den forstand at vi fikk støtte, men mildt sagt svært ubehagelig og lite inspirerende da konsulenten opptrådte uhøflig, negativt og på alle måter dårlig. For å si det med et tabloid språk, jeg var i sjokk, og ikke minst overrasket over å motta støtte.

”Doris”: – Vi var i god flyt og hadde lenge utviklet et prosjekt hos en konsulent som skulle slutte. Vi ønsket å ta det fra manus til konseptutvikling, og å lage skisser med tanke på eventuelle coprodusenter. Ifølge konsulenten fantes det masse ubrukte midler i *Signatur K*-ordningen, og vi ble rådet til å ta prosjektet dit. Fra å være i inspirerende dialog med en konsulent med tydelig forståelse for stoffet, var dette å gå tilbake til null, og vi var helt uforberedt på at å gå inn i *Signatur K* var en slags ”eksamen” hvor konsulentene kappes om å være flinkest. Vi fikk støtte til en runde til, så var det stopp. Attpåtil fikk vi høre: ”Dere skal være glad dere fikk penger i det hele tatt.”

”Daryl”: – Alle tre konsulentene var til stede, jeg opplevde møtet som positivt, men det kom en god del kritikk av prosjektet.

”Naomi”: – Når to av de tre som vurderer ikke har mulighet til å utvikle prosjektet uansett, blir grunnlaget for å vurdere søknadene feil. Jeg fikk heller ingen forklaring på hvorfor vi ikke fikk støtte. Da produsenten min forhørte seg, fikk jeg svar om at historien var for mørk. Hvis ordningen skal inspirere flere kvinnelige regissører til å lage spillefilm, burde det være bedre

tilbakemeldingsrutiner. Er budskapet egentlig at jeg burde kassere hele ideen, eller finne måter å utvikle ideen slik at den kan fungere?

Hva tror du er grunnen til at så få Signatur K-prosjekter har fått spillefilmstøtte?

”Naomi”: – Kanskje kvinnelige manusforfattere og regissører har andre måter å fortelle historier på enn menn, samt andre historier de vil formidle. Det å satse penger på noe som virker annerledes er trolig vanskeligere enn å satse på noe familiært og trygt. En publikumsvinner med en mannlig regissør er lettere å gi penger enn en smalere film med en kvinnelig regissør. Ikke det at kvinner kun vil lage smale filmer, men filmenes temaer skiller seg ofte fra de filmene vi ser fra mannlige regissører, både nasjonalt og internasjonalt.

”Leni”: – Jeg tror en del av dette skyldes kvaliteten på det som sendes inn, og at ordningen fremdeles er ganske ung i sin nåværende form med lavere terskel for å komme inn.

”Kathryn”: – Min erfaring var at kriteriene for ordningen var så uklare og behandlingstiden så lang/omstendelig at flere ser seg tjent med å søke under den vanlige ordningen i stedet.

”Susanne”: – Jeg tror ordningen blir et alibi, og ikke en reell utviklingsbane. Mannlige produsenter søker støtte og utvikler prosjekter de ikke egentlig vil gjennomføre, men har så gjort sitt og får god samvittighet, og kanskje også ekstra driftsmidler til firmaet. Kanskje er det også slik at det internt i NFI eksisterer en kultur og holdning der ordningen ikke tas på alvor. Sist, men ikke minst, mener jeg den hadde retningslinjer som var feil og ekskluderte en rekke prosjekter, ved at det kun var etablerte A/S som kunne søke.

Har du noen tanker om hva som skal til for å øke andelen kvinnelige regissører som får støtte?

”Leni”: – Jeg tror man bør jobbe for å få produsentene til å tørre satse på kvinner til å regissere reklamefilm, da dette er en arena hvor man kan skaffe seg masse relevant erfaring, og denne bransjen er i dag nesten totalt mannsdominert! Gjennom reklamefilm har man mulighet til å utvikle formspråket sitt, bli trygg i rollen som regissør, og samtidig ha en økonomisk trygghet som gjør at man kan sette av tid til spillefilmutvikling.

”Doris”: – Det ville vært bedre om den enkelte konsulent hadde en ekstrapott til kvinneprosjekter, eller en egen ”kvinnofilmkonsulent”. Jeg tror også at produsentene er den store flaskehalsen. Mer stressa og dobbeltarbeidende mennesker skal man lete lenge etter. Klart de heller vil ta seg en øl med gutta enn å prøve å kommunisere med ”damene der hjemme”.

”Naomi”: – Kanskje det skal gis mindre summer til en større gruppe, slik at flere får sjansen til å utvikle prosjektet opp på et nivå som en konsulent vil støtte videre. Det å tørre satse på de smalere filmene eller de ukjente kvinnelige regissørene vil gjøre en stor forskjell. Men her er det snakk om en holdningskampanje, og det er ikke lett å endre på inngrodde kjønnsmonstre. I mellomtiden får vi bare sende inn søknader, utvikle prosjekter og ikke gi oss.

”Kathryn”: – Det bør være åpning for at prosjekter kan presenteres på andre måter enn standard formater.

”Alice”: – En synliggjøring for eksempel etter Filmskolen. Et forum hvor regissørene får mulighet til å presentere seg for produsenter uten nødvendigvis å pitche.

”Edith”: – Man bør gjøre noe som monner, for å gjøre kvinner ekstra attraktive for produsentene: Mindre krav til egenkapital for prosjekter med kvinnelig regissør. NFI satser spesielt på kvinner under 35 år, og bør fjerne dette parametret. Alder slår sterkere ut som negativ faktor for kvinner, og når de endelig føler seg erfarne nok, er det ingen som vil ha den erfaringen. Ville vi gått glipp av filmene til Torun Lian og Berit Nesheim?

”Jane”: – Markedsordningen sluker en del penger som kunne gitt spillefilmkonsulentene en større handlingsfrihet med kanskje én eller to filmer til hver per år. Det kjennes litt som denne ordningen motarbeider utjevningen, fordi menn ofte er mer ivrige på de kommersielle genrene enn kvinner. Her synes jeg det er rart det ikke ligger visse føringer hvor man på samme måte som i konsulentordningen tar hensyn til kjønn (regissør, manusforfatter, produsent, hovedrolle) og forsøker å utjevne balansen. Det er ganske få kvinner som har laget film etter markedsordningen, og ikke et ubetydelig antall film kommer derfra. På sett og vis motarbeider markedsordningen det *Signatur K* jobber for og den ønskelige økningen av kvinnelige regissører som lager film.

Konklusjon

Her er en del forslag å ta med videre. Og kanskje er det litt urettferdig av NFI å skyve hele ansvaret for å finne og grunnfinansiere ”kvinnfilmer” over på produsentene, dersom man ønsker at disse filmene også skal representere noe nytt. Signatur K-ordningen har skiftet retningslinjer oftere enn andre skifter sko. Hvorfor gjenstår å vite, men undersøkelsen viser at NFI bør gå en runde internt når det gjelder hvordan de kommuniserer med filmskaperne, og at å skrive og endre direktiver, og å skrive og endre manus, er like forskjellig som å være innenfor og utenfor et godt oppvarmet system. Man skal heller ikke se bort fra at mange skapende kvinner, og menn, velger seg mer spennende virkeområder når filmpolitikken til de grader premierer kommersialismen.

Noen gjennomgående forslag å ta med videre i debatten:

- Lavere krav til egenkapital for konsulentstøttede filmer med kvinnelig filmskaper.
- Kjønnskvotering i forhold til de markedsstøttede filmene.
- Ikke gi produsentene monopol på å velge prosjekter, men ha alternative veier inn for å fremme prosjekter direkte til NFI, før produsent.
- Avvikle *Signatur K*, og heller gi de enkelte konsulenter ekstra midler til å satse på kvinnelige filmskaper.